No. of Printed Pages/Questions: 4/ 5

O. P. JINDAL SCHOOL, SAVITRI NAGAR

Periodic Test-I Round-1 **(2025 – 2026)**

Class: IX **MM: 20**

Subject: Sanskrit **Time: 1. Hrs.**

Name: ______________________ Class / Section: ________ Roll No.: __________

General Instructions:- All questions are compulsory

प्र0 1 अधोलिखितम् अनुच्छेदं ध्यानेन पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत–
(निम्नलिखित गद्यांश को ध्यान से पढ़कर निर्देशानुसार प्रश्नों के उत्तर लिखिए)

अत्रान्तरे ब्राह्मणोऽपि श्राद्धं गृहीत्वा गृहम् उपावृत्तः। ब्राह्मणं दृष्ट्वा नकुलः रक्तविलिप्त मुखपादः तस्य चरणयोः अलुठत्। विप्रः तथाविधं तं दृष्ट्वा बालकोऽनेन खादितः इति अवधार्य कोपात् नकुलं व्यापादितवान्। अनन्तरं यावत् उपसृत्य अपत्यं पश्यति तावत् बालकः सुस्थः सर्पश्च व्यापादितः तिष्ठति। ततः तम् उपकारकं नकुलं मृतः निरीक्ष्य आत्मानं मुषितं मन्यमानः ब्राह्मणः परं विषादम् अगच्छत्।

I **एकपदेन उत्तरत–** (केवलं प्रश्नद्वयम्) **(½x2=1)**

i कः नकुलं व्यापादितवान् ?

ii नकुलेन कः व्यापादितः ?

iii नकुलः कस्य चरणयोः अलुठत ?

II **पूर्णवाक्येन उत्तरत–**(केवलं प्रश्नद्वयम्) **(1x2=2)**

i ब्राह्मण किम् कृत्वा परं विषादम् अगच्छत ?

ii ब्राह्मणः नकुलं किमर्थं व्यापादितवान् ?

iii कीदृशः नकुलः ब्राह्मणस्य चरणयोः अलुठत ?

III **निर्देशानुसारं लिखत–** *(निर्देशानुसार उत्तर लिखिए)* **(½x4=2)**

i अनुच्छेदे 'अलुठत्' इति क्रियायाः कर्तृपदं किम् ?

(क) नकुलः (ख) सर्पः

(ग) विप्रः (घ) ब्राह्मणः

ii 'दत्वा' इत्यस्य पदस्य कः विपर्ययः अत्र लिखितः ?

(क) दृष्ट्वा (ख) गृहीत्वा

(ग) खादितः (घ) अधुना

iii 'उपकारकं नकुलं' अनयोः पदयोः विशेषण पदं किम् ?

(क) नकुलम् (ख) उपकारकम्

(ग) कारकं (घ) मुषितम्

iv 'समीपं गत्वा' इत्यस्य पदस्य अर्थे किं पदं अत्र अनुच्छेदे प्रयुक्तम् ?

(क) अवधार्य (ख) विप्राय

(ग) निरीक्ष्य (घ) उपसृत्य

प्र0 2 अधोलिखितानि प्रश्नानाम् उत्तराणि विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत– **(½x8=4)**

(निम्नलिखित वर्णोच्चारणों का उचित विकल्पों से उत्तर दीजिए)

i 'ष्' इति वर्णस्य उच्चारणस्थानं किम् ?

(क) ओष्ठौ (ख) कण्ठः

(ग) मूर्धा (घ) नासिका

ii 'कलिका' इति पदे कः वर्णः दन्त्यः ?

(क) क् (ख) आ

(ग) इ (घ) ल्

iii 'य्' इति वर्णस्य उच्चारणस्थानं किम् ?

(क) मूर्धा (ख) तालु

(ग) दन्ताः (घ) ओष्ठः

iv कः नासिक्यः वर्णः **न** अस्ति ?

(क) ञ् (ख) लृ

(ग) म् (घ) ङ्

v 'अवकाशः' अत्र कः वर्णः दन्तोष्ठः अस्ति ?

(क) व् (ख) क्

(ग) अ (घ) श्

vi 'फ्' इति वर्णस्य उच्चारणस्थानं किम् अस्ति ?

(क) मूर्धा (ख) नासिका

(ग) ओष्ठः (घ) तालुः

vii 'स्' इति वर्णस्य उच्चारणस्थानं भवति।

(क) कण्ठेन (ख) मूर्धया

(ग) तालुना (घ) दन्तैः

viii 'क्' इति वर्णस्य उच्चारणस्थानं किम् अस्ति ?

(क) कण्ठः (ख) ओष्ठौ

(ग) दन्ताः (घ) मूर्धा

प्र0 3 रेखांकितानि पदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत–(केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) **(1X4=4)**
(रेखांकित पदों के आधार पर केवल *चार* वाक्यों का प्रश्ननिर्माण कीजिए)

(क) माधवः **उज्जयिन्याम्** अवसत्।

(ख) यदि कार्यं शीघ्रं न क्रियते तदा कालः **तस्य** रसं पिबति।

(ग) ब्राह्मणः **दारिद्रयात्** अचिन्तयत्।

(घ) नकुलस्य मुखं पादाः च **रक्तेन** विलिप्ताः।

(ङ) ब्राह्मणः अपि श्राद्धं गृहीत्वा **गृहम्** उपावृत्तः।

प्र0 4 निम्नलिखित श्लोकयोः अन्वयं मंजूषा सहायतया पुनः लिखत– **(½X4=2)**
(निम्नलिखित श्लोकों को पढ़कर मंजूषा से शब्द चुनकर भावार्थ को पूरा कीजिए)

(क) पृथिव्यां त्रीणि रत्नानि जलमन्नं सुभाषितम्।
मूढैः पाषाणखण्डेषु रत्नसंज्ञा विधीयते ।।

अन्वयः – पृथिव्यां त्रीणि (1) ——— जलमन्नं सुभाषितम् (च सन्ति परं)
(2) ——— पाषाण (3) ——— रत्नसंज्ञा (4) ———।

(ख) आदानस्य प्रदानस्य कर्तव्यस्य च कर्मणः। **(½X4=2)**
क्षिप्रमक्रियमाणस्य कालः पिबति तद्रसम्।।

अन्वयः – आदानस्य (1) ——— कर्तव्यस्य च (2) ———।
क्षिप्रम् अक्रियमाणस्य तद् (3) ——— कालः (4) ——— ।

प्रदानस्य, मूढैः, पिबति, रत्नानि, रसम्, विधीयते, कर्मणः, खण्डेषु,

प्र0 5 निम्नवाक्येषु रेखांकितानां पदानां प्रसंगानुसारं शुद्धम् अर्थ विकल्पेभ्यः चिनुत–

(निम्नलिखित वाक्यों को विकल्पों से उचित अर्थ चुनकर लिखिए) **(½x6=3)**

i **क्षिप्रम्** अक्रियमाणस्य तद् रसं कालः पिबति।

(क) अधुना (ख) सम्प्रति

(ग) साम्प्रतम् (घ) शीघ्रम्

ii **अविवेकः** परम् आपदां पदम्।

(क) मूर्खता (ख) विद्वता

(ग) साधुता (घ) भीरुता

iii विप्रः **कोपात्** नकुलं व्यापादितवान्।

(क) क्रोधात् (ख) मोहात्

(ग) प्रेम्णः (घ) प्रसादात्

iv उज्जयिन्यां माधवः नाम **विप्रः** वसति।

(क) जनः (ख) नृपः

(ग) वीरः (घ) ब्राह्मणः

v सर्पश्च **व्यापादितः** तिष्ठति।

(क) कथितः (ख) जीवितः

(ग) मृतः (घ) पठितः

vi तस्य **भार्या** स्व बालपुत्रं तं अवस्थाप्य गता।

(क) भगिनी (ख) पत्नी

(ग) भ्रातृजाया (घ) भ्रात्रा

–––00–––